

TERESA **LOSADA**

FMM

بَيْتُ الثَّقَافَةِ

FUNDACIÓ BAYT AL-THAQAFÀ

Teresa Losada (1943-2013). Monja franciscana, gallega de naixement i catalana de convicció, doctora en Filologia Semítica per la Universitat de Barcelona. L'any 1974 va decidir deixar la vida acadèmica i va començar a compartir la seva vida amb persones migrades d'origen àrab i musulmanes, que ja llavors eren els nostres veïns i les nostres veïnes a Catalunya.

Teresa Losada fou pionera en l'atenció a la immigració, el treball comunitari, el diàleg intercultural i el diàleg interreligiós.

Fundadora de Bayt al-Thaqafa, amb seu a Barcelona i a Sant Vicenç dels Horts, Teresa va viure i ens va ensenyar a viure l'acollida i l'apertura a la diferència i a compartir la vida quotidiana, reivindicant la dignitat i els drets de totes les persones sense distinció. Fou pionera en entendre la diversitat com una característica del segle XXI.

Bayt al-Thaqafa és un espai de referència comunitària que pretén influir en la societat, en les polítiques públiques, en el discurs mediàtic, sempre a favor del dret a la immigració de les persones, de la riquesa de la pluralitat. Un espai que pertany a totes les persones que el construeixen seguint el llegat de Teresa Losada de reconeixement de l'altre i en l'altre.

Ha rebut nombrosos guardons i reconeixements, com la Creu de Sant Jordi, el Memorial Cassià Just o el Premi Mourier entre altre, però sens dubte, el més important és la memòria i l'agraïment que tantes persones sentim per haver-la conegut i compartit una part de la vida amb ella.

Totes les organitzacions saben
què fan,
algunes organitzacions saben
com ho estan fent,
però hi ha molt poques organitzacions que saben
perquè fan el que estan fent

Simon Sinek

Si estàs llegint aquest document,
abans de res, sigues molt benvingut,
benvinguda al Bayt!!

Potser ens acabes de conèixer, o
pot ser que portis un temps amb
nosaltres. En qualsevol cas, mai no
està de més recordar-nos **d'on venim**,
per saber també on anem. I venim
de Teresa, que avui, el 2023, ja fa
10 anys que va morir.

Va morir però ens va deixar amb
plenitud de vida i esperança.
Ens va deixar un **llegat** que
seguim atresorant i (re)construint.
I és moment de **recordar-lo i de
reivindicar-lo**. Un bon moment per
recordar què som. I en moments
així no ens queda res més que
**encomanar-nor a la memòria de la
Teresa, a la seva veu**.

La vida eterna comença aquí.

Tot el que fem aquí
també és eternitat

Com més temps passi de la seva mort, més caldrà recordar-la. A ella, a la seva vida i a les seves paraules, que continuen sent plenament vigents, eloqüents com quan ella estava físicament amb nosaltres, perquè és la nostra obligació mantenir el seu patrimoni.

Aquestes pàgines, no pretenen explicar què fa Bayt-al-Thaqafa –que ha canviat i seguirà variant a través dels anys– ni tan sols com fem allò que fem, sinó que volen explicar **per què i per a què fem allò que fem**. Volen explicar **allò que som**, la nostra identitat, allò que dona sentit a la nostra existència, la nostra ànima, allò que ens constitueix. I per això, no hi ha millor manera que escoltar la Teresa.

“Això és el que anhelem: ser com els altres, ser més que il·les, estendre ponts entre les diferents sensibilitats, condicions, hàbits, ideologies i religions, perquè allò que veritablement ens uneix no és res més que l’afecte i el reconeixement.”

Teresa Losada

La Història del Bayt és una **història comunitària**, però també és una història de **lideratge**: Teresa era el perquè. Tot comença en el perquè! La seva ànima estava cridada a la **trobada**. Amb les persones en general i amb **l’Islam i les persones musulmanes** en particular. Un esperit cridat a construir i formar part d’una comunitat possible, diversa, intercultural i interreligiosa. I el Bayt és el reflex de la seva manera de veure el món. Igual que ella, **el Bayt va d’estendre ponts, de trencar murs**. La nostra causa és el valor de la diversitat.

“La diversitat es manté gràcies a l’intercanvi, a la intel·ligència del diàleg, al foment dels valors universals que s’han de convertir en valors comuns.”

Tahar Ben Jelloun

La Teresa no viu el fonament del Bayt com a punt d’arribada, sinó com un origen viu que es crea i recrea respecte a les necessitats de la comunitat. Per això no volem posar l’accent en què fem, que canviarà segons la comunitat

evolucioni, sinó en per què ho fem. I ho fem perquè volem impulsar **la igualtat de drets** i oportunitats, perquè volem facilitar a totes les persones la possibilitat **d'aportar** al col·lectiu. I per això, cal estar, com la Teresa, sempre a l'escolta, en una escolta activa, que facilita donar veu pública a la comunitat.

La Teresa tenia l'habilitat de l'atenció. Estava **atenta a les necessitats de cada persona i de la comunitat** i sabia llegir el temps, escoltar el seu temps. Era conscient del seu present i alhora profètica. Va començar a treballar amb la immigració quan aquí érem emigrants, quan ni tan sols encara érem un país d'acollida amb consciència de ser-ho.

Els dos elements constitutius del Bayt són la **vocació de servei i l'univers àrab musulmà**. Ella, la Teresa, va pertànyer a un orde missioner (quin concepte exòtic al segle XXI!!) però va entendre que la seva missió era a prop, al seu costat. Aquest sentit missional la va portar a trobar la seva missió a la vida. I **la seva missió va ser l'acollida i la trobada** des de la fe. I el Bayt va ser l'instrument per desenvolupar aquesta crida.

"A les societats democràtiques les migracions plantegen un altre repte: com integrar els immigrants com a ciutadans de ple dret. Parlar de ciutadania és abordar la qüestió de la participació social com a deure i com a dret."

Teresa Losada

La seva missió va ser acollir l'esperança de persones que buscaven un futur possible per a elles i per a la seva gent. La seva missió també va ser reforçar la comunitat per aconseguir la plena ciutadania. Construir dignitat, fer escoltar la veu, reivindicar drets, reclamar participació política i social. Gaudir d'un lloc al món.

"L'hospitalitat és un signe d'humanitat. Qui disposa d'hospitalitat és d'alguna manera qui se sent pelegrí. Per a qui està acomodat 'l'altre' es converteix en hostil i adversari. Tots som caminants, pelegrins."

Teresa Losada

I ho va fer compartint la vida. Aquesta era la manera d'estar al món de la Teresa: per això Sant Vicenç dels Horts, treballar a la fàbrica, conèixer les famílies...la seva visió del Bayt no era: "jo tinc un lloc on vens i et faig un servei", sinó "jo comparteixo la vida amb tu".

"Una cosa és estar pels immigrants i una altra cosa és estar amb els immigrants. El pas no és pas fàcil. Ens podem posar en el sentit que fem, que som...cal fer el pas."

Teresa Losada

Els moviments migratoris són fets. Són coses que passen. Ens equivoquem si pensem que els fets els podem descriure de manera objectiva. Els descriurem sobre la base de la nostra mirada.

La mirada de Teresa respecte a la immigració és una mirada en positiu, que posa al centre no tant el fet migrant sinó la persona que migra. Aquesta és la gran diferència en el seu apropament. Parla des del que és sociològic, des del que és religiós, des del que és reivindicatiu, des del que

és cultural, des del demogràfic, però sense teoritzar, sinó des de **l'experiència de compartir la vida**.

La Teresa ens continua parlant cada dia. Ens parla la seva obra: "per les seves obres els coneixereu". Teresa va construir, ens va deixar paraules i ens va deixar obra. Era una persona de pensament i d'acció. I ens va estimar a tothom, en concret, en particular, en persona. No estimava les persones migrants, que també, estimava aquestes persones concretes, estimava la gent amb qui vivia, amb qui compartia el dia a dia. No teoritzava, vivia, i en viure, amb la seva sensibilitat i intel·ligència anava més enllà, construïa.

"Les lleis estan no només per a ser complertes, sinó també per a ser canviades quan la justícia i l'obligació moral ho exigeixen."

Teresa Losada

Si hi ha un principi que defineix Teresa de manera contundent, és **l'acollida**. En aquests 10 anys

hem viscut grans canvis polítics i socials que han impactat fortament en els moviments migratoris: l'emergència climàtica, les crisis econòmic-financeres, l'aparició de nous conflictes bèl·lics mentre antigues i llargues guerres s'han quedat enquistades, la crisi de confiança en les institucions... Mai al nostre país s'havia invertit tant acollir i protegir, i mai no havíem estat tan conscients de les mostres de racisme, de discriminació, ni dels nostres drets ni del nostre ésser ciutadà.

"Estem en una societat de la por. Cal fer un salt. Cal trencar barreres."

Teresa Losada

Lamentablement el propi sistema d'acollida ens porta sovint a legitimar i normalitzar un mètode de selecció de qui mereix o no acollida, gaudir d'aquest privilegi, i correm el perill de ser còmplices d'alguna manera. **La Teresa no**

va posar mai en dubte el dret a l'acollida, sense judicar el nivell de dramatisme de cada història personal, ni preguntar, sense necessitat que ningú demostrés la necessitat d'acollida.

"Mentre seguim assenyalant la immigració com a causa dels nostres mals, estem apuntant a més tragèdies i més naufragis. La immigració no n'és la causa, sinó la conseqüència d'un sistema econòmic mundial radicalment injust. És aquí on cal posar l'ull, la intel·ligència i el cor."

Teresa Losada

Si has arribat a Bayt al-Thaqafa has arribat **a casa**. Has arribat a una comunitat de persones mogudes pel desig i la voluntat de l'acollida. Has arribat a una comunitat moguda per l'aspiració a la dignitat de totes les persones. El que tenim en comú aquí és la convicció que la diversitat és riquesa, la igualtat és irrenunciable i que **els "altres" són també "nosaltres"**.

"Les cultures no són blocs de formigó; funcionen mitjançant fluxos, llocs i espais de trànsit. S'enriqueixen recíprocament sense que en siguem plenament conscients."

Tahar Ben Jelloun

Moltes persones, conciutadanes nostres, viuen entre dos mons d'una manera crònica. D'on soc? Quin és el meu lloc, casa meva? L'origen? El futur? El Bayt pretén ser la llar com a refugi i com a espai compassiu, de possibilitats on espantar el desarrelament.

"La diversitat cultural és un fet; existeix i es desenvolupa en silenci a través de les accions i els gestos dels homes i dones. La diversitat es manté gràcies a l'intercanvi, a la intel·ligència del diàleg, al foment dels valors universals que s'han de convertir en valors comuns."

Tahar Ben Jelloun

Casa, sí. I casa **"de cultura"**, aquest espai mental, sentimental, vital, col·lectiu que és la cultura. Un espai d'oportunitats, d'intercanvi. Teresa trencava amb els límits, amb les fronteres. Ella tenia afany per no posar límits entre les persones, i compartia la vida, casa seva, el Bayt, la intimitat, alhora que respectava la intimitat dels altres.

Al-Thaqafa, la cultura, aquest conjunt d'atributs, idiomes, tradicions, creences dinàmiques i canviants, vives, que configuren una

manera d'estar i de veure el món. I també de pràctiques religioses, que configuren les formes individuals i col·lectives d'expressar la fe i la transcendència.

*"(la religió) en ell seu fur intern
és una identitat, un refugi contra
l'exili; una cultura per poder viure
i sentir-se menys sol en terra
estrangera."*

Teresa Losada

I aquí la Teresa també troba l'altre. En el **diàleg interreligiós** que viu més enllà d'allò que és teològic, ho viu com un espai on aprendre, on saber més sobre les altres persones i sobre una mateix, sobre la seva pròpia fe i la seva religió, un espai, novament, de reconeixement i de valor on la trobada és entre iguals.

"Convertir totes les religions al Déu viu i vertader. Déu és el mateix. Com més aprofundeixis en altres religions, més arribaràs al cor de la teva."

Teresa Losada

Teresa recull una llarga tradició a l'Església, però una tradició no exempta de complexitat, en la qual ella s'avança al seu temps. És la seva capacitat profètica, de veure la necessitat, quasi urgència, del diàleg de civilitzacions, de religions. I en aquest diàleg reconeix el valor directe de les persones. A la Teresa li interessa l'Islam genuïnament, ho reconeix com a paraula de Déu i per tant, de salvació. Trenca també el mur de les religions, però també li interessen les persones musulmanes, homes i dones amb qui comparteix

vida, alegries, celebracions, penes, patiments, naixements, morts, casaments, malalties. Ella ho viu com una gran sort i un privilegi, com la gran gràcia de la seva vida.

"No n'hi ha prou amb la simple tolerància, cal la convivència càlida, l'acolliment, la complementarietat. El diàleg mai no malmet; no obstant, els imaginaris, les falses percepcions són aliats del rebuig i de la intolerància. Tot això implica alliberar els valors religiosos de les injustícies de la història, una empresa perpètua que cal aplicar a cada dia i a cada esdeveniment."

Teresa Losada

El Bayt és la seva creació, altres la salvaguardem i la recreem. Però és **la seva essència**. El va construir durant anys i no sense dificultats, però de manera decidida, convinguda, constant. Estant. Cal estar, així de simple i de complicat, a l'era de la productivitat. **L'essència és estar al teu temps, amb la teva gent.** I l'esperança viscuda des del col·lectiu produeix grans transformacions.

"Les migracions demanen un canvi mental. Demanen un espai cordial."

Teresa Losada

Com deia Paolo Freire "una persona no se transforma sola, una no transforma a una altra, només ens transformem juntes" i la Teresa, des de la humilitat, busca afectar la vida de les persones que té al voltant. **Influeix** en la intel·lectualitat, en la política, en la gestió pública, en l'Església, en la sociologia de les migracions, en espais de fe, en el seu orde religiós, en persones vinculades a Bayt com a voluntariat, professionals, curiosos, persones que acudeixen a les activitats... però ho fa des de l'exemple, sense pretensions ni estridències. No dona lliçons: dona vida!! I influeix sense pretendre-ho, no busca reconeixement, busca **que allò col·lectiu es reconegui a través de la seva veu**, es fa instrument, però sense interès en el seu reconeixement personal, malgrat haver-ho tingut. Fa servir el seu prestigi i la seva rellevància per posar-la al servei de les persones i de les causes que no tenen veu.

"Milions de persones estan obligades a l'exili en terra estrangera, lluny del seu cel i del seu terra, pel sol fet de sobreviure."

Teresa Losada

A la vida de Teresa **no hi ha fronteres**. De cap mena. Tampoc en la manera de desenvolupar la vida quotidiana. Dissol les fronteres: no hi ha dins/fora, ells/nosaltres, com tampoc no distingia quan estava fent una activitat de sensibilització, o quan estava amb les persones en una aula, o quan escrivia.

Hi havia **una manera d'estar al món**, que la portava a estar sempre en una única actitud de trobada. Tota ella era un corrent de pensament, sentiment i acció constant, coherent, imbuïda de l'acolliment: no havia de fer acollida, **era acollida**.

"La humanitat ha d'anar pel camí d'entendre'ns."

Teresa Losada

Tenia una gran capacitat intel·lectual, de fet va ser una gran acadèmica, i tenia múltiples registres, però un únic relat: el seu missatge era el mateix per a totes les persones, fos algú poc alfabetitzat, o amb poc coneixement de l'idioma, o un catedràtic universitari, igual quan feia una xerrada que quan rebia algú al seu despatx. A tothom tractava des del mateix respecte i mateixa curiositat i el seu missatge era el de la utopia concretada en el present: la necessitat de **construir un món diferent**, basat en els Drets humans i en la igualtat i la dignitat.

"Que no ens acostumem mai a veure dones, homes i criatures en la foscor de la nit en una travessia incerta buscant un nou horitzó i ens empenyi a anhelar l'alba d'un nou dia en què els que arriben en pasteres sàpiguen que arriben a la seva pròpia terra, al seu lloc, que també és el nostre, sempre vinculats a tot home i dona.
Teresa Losada

Els valors de la Teresa, la base del Bayt són **l'acollida**, tan evangèlic com d'humanitat bàsica, estar amb qui necessita de tu, **la igualtat** entre totes les persones, com a forma de dignificar la diversitat i **la justícia**, que porta a una societat integrada i integradora.

A la societat que construeix Teresa no cal tenir persones amb diferents drets i oportunitats, perquè **tots som nosaltres**. La seva mirada profètica al segle XXI és apostar per una societat plural on tothom és essencial i imprescindible.

"Déu no pot abandonar ningú."
Teresa Losada

I la inspiració per a la Teresa és la religió. Com a lloc de trobada –altre cop l'acollida!–. La transcendència, l'experiència de Déu diversa i diversament explicada per contextos socials i polítics. La religió com a lloc on la gent connecta des de diferents maneres d'acostar-se a allò espiritual i a Déu.

El Bayt es funda, el funda la Teresa, amb les seves germanes, companyes de vida, amb la intenció que aquest **lloc de trobada en la transcendència** sigui un lloc de trobada aquí, en la vida quotidiana i **en la realitat personal**, per això el Bayt és un lloc on es construeix comunitat, una comunitat construïda des d'anys de vincles profunds.

Conèixer-se a si mateix o a una altra persona és saber què espera de veritat i és per això que les activitats, els serveis que ofereix

el Bayt, i que sempre aspiren a la màxima excel·lència i qualitat, la Teresa els dissenya des de les necessitats i de forma comunitària. No és un "nosaltres oferim", sinó un "la comunitat, en què jo estic immersa, vivint, de la qual formo part, demana". El paper de Bayt és ser-hi, **acollir la demanda** i veure què es pot construir.

En l'experiència migratòria tot és prou difícil per posar tota l'energia i prou possible per posar tota l'esperança. El Bayt és un lloc

d'esperança, d'esperances, un lloc on un té **dignitat d'origen**, sigui quin sigui, **dignitat per ser qui s'és**, sigui quina sigui la seva situació personal en el present, per ser persona i **perspectiva de futur**. Això és el Bayt de la Teresa.

"Comencem per reconèixer i valorar la cultura dels seus pares i mares perquè, al cap i a la fi, aquesta maleta invisible i muda s'obri a plena llum del dia i es converteixi en una font de respecte i dignitat."

Teresa Losada

Una idea fonamental pròpia de la Teresa és el **coneixement i el reconeixement de les arrels**. Per això, les classes d'àrab, d'urdú, les d'Islam, la relació amb les mesquites, la celebració de les festivitats religioses, etc. És el reconeixement que allò que tu portes, el teu bagatge, allò que aportes a les societats té valor, i com que té valor, cal mantenir-ho, cal fer-ho créixer, cal reivindicar-lo, perquè és patrimoni teu i nostre. Ella sap que les llengües ens serveixen per expressar les nostres emocions,

recordar els nostres passats i desenvolupar les nostres cultures. Embelleixen la realitat amb la literatura i són formes aglutinadores de significat. Són, per tant, dipòsits de pensament a preservar i fer més grans.

No som una escola d'idiomes, tampoc quan fem classe de català o de castellà, el que és important no és principalment l'aprenentatge lingüístic, sinó **donar** eines per a que aquesta acollida sigui calidesa i sigui guia per desenvolupar futur personal i social.

Al principi i al final es tracta simplement de recordar allò que ens deia la Teresa: les seves paraules, perquè si som aquí és per ella, i després de deu anys, ella ens segueix parlant, i **el Bayt no seria el que és si ens importés més què fem que perquè ho fem**. Aquestes raons tenen poc a veure amb objectius, amb plans estratègics, amb plans d'acció... les raons són la vida i la seva manera d'entendre-la, **la seva manera d'acostar-se a l'altre**. Això és el que distingeix el Bayt, la nostra manera d'apropar-nos a l'altre i de viure amb l'altre. Això és el que ens diferencia de qualsevol lloc on es presten serveis.

*"Solidaris amb tothom i amb tot,
sense cap frontera, ni exterior ni
interior, amb el convenciment que si
ho fem així, ens entendrem de forma
fraternal, progressarem conjuntament
i ens atrevirem a deixar el fred hivern i
entrar a la incipient primavera."*

Teresa Losada

La manera de no perdre'ns pel camí
és, per a la Teresa, ser allà on se'ns
espera i on se'ns necessita. Som on
som, com qui ha migrat.

Totes les persones som emigrants. Totes estem de pas.

Per a aprofundir sobre la figura de Teresa Losada:

Alonso, J. (2012).
El diálogo de la vida cotidiana.
El testimonio de Teresa Losada.
Cuadernos Cristianismo y justicia.

Llisterri, J. (2011, 12, 18).
Teresa Losada: "Veig la mort
sense cap por". *Catalunya Religió.*

Tota l'obra i la documentació sobre el pensament
de Teresa Losada es conserva a l'arxiu de
l'ajuntament de Sant Vicenç dels Horts.

بَيْتُ الثَّقَافَةِ
FUNDACIÓ BAYT AL-THAQAFÀ

